Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
"Svoboda", 30 Montgomery St
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 158. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 21-го СЕРПНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 21, 1982 No. 158. VOL. LXXXIX.

Київське радіо критикує УНІГУ

Кеймбридж, Масс. (ФКУ). — „Радіо Київ" подало 27-го липня ц.р. в його англомовному висиланні коментар київського журналіста Олександра Микитенка про працю Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету, який окреслено як ведучу інституцію цього роду.

„Інститут, — сказав Микитенко, — мав нагоду інформувати та виховувати американців про права Української РСР. На жаль, вдоволення природніх заінтересувань молодих американських українців Україною в Гарвардському Інституті українїстики виходить дивовижно. Правдива ціль його діяльности є далека від наукових дослідів та висновків. Недавня серія лекцій, наприклад, інформувала слухачів про життя жидівського населення в Україні в минулому столітті, про скандальну групу ренегатів злочинців, яких називають на Заході „дисидентами" та про хрищення киян у X столітті. Ціль тих лекцій — ясна. Поперше, поширювати опінію про дискримінацію жидів в Україні, подруге викликати сумніви відносно справедливости наших законів, які в дійсності хоронять нашу країну й народ від кримінальних та протидержавних активностей, потретє порізнити віруючих в Америці та в Україні, де як це вони твердять, практикується насильний атеїзм."

„Жалко, — закінчує коментатор, — але Гарвардський центр українських студій в ЗСА ніяк не стає науковою установою, але радше осередком для фабрикування антиукраїнських видумок, облудних лекцій та вкінці для служіння тим силам, які ведуть до нестабільности в світі."

Згадуючи лайливо серію семінарів УНІГУ, московське „Радіо Київ" не мало відваги поінформувати слухачів про те, що в Гарварді влаштовано також кілька лекцій та семінарів про штучно створений Москвою голод в Україні 1933 року. Про цей злочин Москва намагається зберегти цілковиту мовчанку.

Сен. Юзик голосував проти закону про „День Канади"

Оттава, Онт. — У своєму пресовому повідомленні з датою 5-го серпня ц.р., сенатор Павло Юзик повідомив етнічну пресу, що він голосував проти закону, який мав би встановити день 1-го липня як „День Канади", однак тільки з процедуральних причин.

Своїх арґументах проти цього закону, сен. Юзик твердив, що цей законопроєкт був прийнятий в Палаті громад в „недемократичний спосіб", і що на це не заслуговує національне свято Канади. На його думку, було б краще назвати це свято „Днем Конфедерації", тому що 1-го липня 1867 року Канада була встановлена як „Конфедерація" перших канадських провінцій.

Далі сен. Юзик твердив, що проєкт назви „День Канади" був переголосований лиш з 13-ма парляментаристами, що не становило навіть кворуму 20-ох членів, як цього вимагає правильник парляменту.

Законопроєкт відіслано до сенатської комісії для дальших студій і дебат, які відбудуться 25-го жовтня ц.р.

Ансамбль „Кобза" з України прибуде до Канади

Вокально - інструментальний ансамбль „Кобза".

Київ. — Київська газета „Культура і Життя", орган міністерства культури УССР, та республіканського комітету профспілки працівників культури, помістила у числі з 8-го серпня ц.р., інформацію про те, що відомий вокально-інструментальний ансамбль „Кобза", програма якого у записах на магнітофонних стрічках і пластинках поширена також за кордоном, прибуде у вересні до Канади і відвідає в першу чергу такі міста як: Оттава, Торонто, Монтреаль, Едмонтон, Вінніпеґ, Ванкувер та інші.

Цей колектив широковідомий передовсім, як активний пропаґатор українських народних мелодій, оброблених відповідно до вимог фольклористики — з почуттям міри шанобливого ставлення до першоджерел, пише згадана газета. Водночас репертуар „Кобзи" цілком естрадний, чим, мабуть, і приваблює молодь.

У програмі ансамблю твори українських композиторів — П.Майбороди, І. Шамо, В.Філіпенка, О. Семенова, М. Мозгового та інших. В минулому „Кобза" була відома з виконання пісень Володимира Івасюка.

„Кобза" гостювала раніше в таких закордонних країнах, як Фінляндія, Японія, Італія, Східня Німеччина і Куба.

ІЗРАЇЛЬСЬКІ ЧИННИКИ ПРИЗНАЛИСЯ, ЩО туризм до Ізраїля в цьому році дуже спадає. Статистичне бюро в Єрусалимі інформує, що тільки 92,300 туристів відвідали Ізраїль до липня 1982 року, тобто на 16 відсотків менше, як в тому часі минулого року.

ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО РОЙТЕРС ІНФОРМУЄ, що до Швайцарії знову прибуло кілька совєтських полонених вояків, захоплених в полон повстанцями в Афганістані, які їх передали під опіку швайцарських чинників, згідно з ранішим домовленням заключеним між СССР і повстанцями. Раніше повстанці не брали вояків в полон, розстрілюючи їх на місці. У Швайцарії перебуває вже чотири совєтські вояки, які, до речі, протестують проти в'язничних умов, бо згідно з домовленням, вони повинні перебувати в полоні до закінчення війни між повстанцями, які є речниками Фронту для визволення Афганістану, і совєтськими військами та їхніми афганськими спомагачами. Була навіть спроба втечі совєтських вояків з в'язниці, яка однак не вдалася. Західні спостерігачі підозрівають, що бунтівнича поведінка совєтських полонених є інспірована чинниками КҐБ.

НЕСПОКОЇ У ПОЛЬЩІ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Варшава, Польща. — Неспокої у Польській Народній Республіці, зокрема у Варшаві, Ґданьску, Вроцлаві, Познаню, Кракові та багатьох інших містах, продовжуються, не зважаючи на заяви високих речників Комуністичної партії і уряду і застосування військової й поліційної сили супроти страйкуючих поляків.

У інформації кореспондента газети „Ню Йорк Таймсу" Джана Дарнтона, надрукованому у числі з 19-го серпня ц.р., говориться, що польська поліція вживає також фізичну силу проти ув'язнених робітників. Приблизно 60 в'язнів були побиті поліцією до крови, а деяких з них прийшлося перевести до шпиталю. Поліційні чинники пізніше заявили, що в'язні збунтувалися і поліції було наказано привернути спокій у в'язниці.

Поінформовані речники „Солідарности" і Римо-Католицької Церкви заявили, що застосування сили поліцією вказує на те, що режим вирішив за всяку ціну силою здушити незадоволення польського народу. Досі у в'язницях Польщі чи ізоляційних таборах в кожному разі не було відмічено випадку побиття до крови в'язнів, а це також багатомвне.

Випадок трапився у в'язниці в місцевості Ґвездзін, 60 миль на південь від Ґданьску, де сидять у вязницях понад 600 в'язнів, переважно діячів і активістів вільної профспілки „Солідарність". Під час „розправи" поліції з в'язнями, тюремні власті не допускали на подвір'я в'язниці родин ув'язнених і не приймали передач, ані пошти, заявили вже згадувані джерела.

Офіційні речники уряду прем'єр-міністра Войцеха Ярузельского стараються всякими способами заспокоїти спільноту і „вияснити" їй, що заворушення у в'язниці Ґвездзін це окремий ізольований випадок, бо в загальному поліція, мовляв, не вживає фізичної сили проти ув'язнених, бо така практика є заборонена законом.

У Варшаві товпи народу далі збираються кожного вечора на площі перемоги. Сотні молодих і старших демонстрантів гуртуються біля великого хреста, поставленого на честь покійного примаса Польської Римо-Католицької Церкви кардинала Стефана Вишинського, який то хрест поліція вже кілька разів забирала, але польські патріоти ставили інший на це місце, співають релігійні і патріотичні пісні, носять плякати „Солідарности", кладуть квіти під хрестом і безстрашно висловлюють свою думку, називаючи кардинала Вишинського символом боротьби і спротиву польського народу теперішнім військовим режимникам.

Поліція намагається розганяти товпи демонстрантів, забирає і викидає квіти, перешкоджає у співі поліційними сиренами тощо, але такі заходи безуспішні, — кажуть численні західні кореспонденти, а радше навпаки, вони стимулюють нові демонстрації , нові виступи проти уряду.

Східня Німеччина вербує робітників для газопроводу

Берлін, Східня Німеччина. — Пресові аґентства інформують, що також східньонімецький уряд вирішив прийти з „братньою допомогою великому російському народові" і розпочати вербування робітників на будови совєтського газопроводу із Сибіру до Західньої Европи. Газети Східньої комуністичної Німеччини пишуть, що, мовляв „інтереси соціялізму вимагають, щоб газопроєкт був закінчений якнайскорше".

Не надіючись на великий ентузіязм зі сторони робітництва, комуністична влада у Східній Німеччині обіцяє тим, які зголосяться, горимости, тобто великі платні, кращі умовини праці, німецьке керівництво, вигідні приміщення, а для родин хати. Робітникам крім того обіцяють винагороди після повороту додому, а під час праці кількаразові відпустки в році. Відробивши три роки на будовах газопроводу, молоді робітники матимуть змогу поступити на студії до вищих шкіл і отримати урядову стипендію. Головною атракцією однак є обіцянка уряду, що робітники газопроводу будуть могти купити автомобіль поза черговo після свого повороту з будов. Досі, громадянам Східньої Німеччини треба чекати на черґу купна автомобіля принаймні 10 років. Для упривілейованих і високих партійних діячів уряд видає спеціяльні купони для скорочення часу від двох до чотирьох років.

Східньонімецькі газети не скривають, що за такі вигоди „добровольцям" треба буде старатися на роботі, „а не тільки збивати час розмовами чи вистоюванням".

Як відомо, свого часу кореспонденти у країнах східнього бльоку інформували про включення до будов газопроводу також в'язнів совєтської тюрми народів. Не виключене, що сателітні країни підуть тим самим шляхом.

Робітники страйкують в Буенос Айресі

Буенос Айрес, Арґентина. — У середу, 18-го серпня ц.р. в арґентинській столиці вибух 24 годинний страйк водіїв автобусів і машиністів залізниць, який спричинив великий хаос в транспортовій системі міста.

Цей страйк — це перший визов мілітарній хунті під проводом президента Рейнальда Біньоне, якого назначено президентом після поразки Арґентини на Фальклядських островах. Всі дороги до Буенос Айресу були буквально заблоковані приватними автами й таксівками. Причиною страйку є це, що транспортовим робітникам уряд відмовив підвишки платень, не зважаючи на те, що інфляція в Арґентині досягає 137 відсотків. Платні державних і міських службовців підвищено на 20 до 30 відсотків минулого місяця, але вони були майже знівельовані підвищенням цін на споживчі товари на 16,3 відсотка. В теперішній рецесії безробіття досягло 18 відсотків і всі промислові заклади працюють тільки на 52 відсотки своєї потужности.

Як відомо, робітничі страйки в Арґентині були заборонені в 1976 році, коли військовики перебрали владу у свої руки. Покищо урядові чинники заявили, що вони зустрінуть 14 юнійних провідників, але не будуть вести переговорів з представниками транспортових робітників.

РЕҐЕН ЗНОВ ДІСТАВ ВЕЛИКУ ПЕРЕМОГУ В КОНҐРЕСІ

НОВІ ПОДАТКИ ЗМЕНШАТЬ ДЕФІЦИТ

Вашінґтон. — „Він доп'яв чуда знову", „Він — особистість року!", — такими і подібними компліментами обсипають законодавці, політичні аналітики й журналісти президента Роналда Реґена з хвилини, коли в четвер, 19-го серпня, і Палата Репрезентантів, голосами 226-207, і одну годину пізніше Сенат, голосами 52-47, ухвалили реформу податку Президента, або — як кажуть інші — додаткові податки, на суму 98,3 більйона долярів.

Навколо законопроєкту велася гостра боротьба в Конґресі, і ще до останнього майже дня песимісти віщували поразку для Президента.

Довідавшись про свою перемогу, Президент стримано, але радісно знову підтвердив необхідність цього нового податку — реформи для оздоровлення економіки країни, і пригадав, що 80 відсотків з цієї великої суми — це будуть гроші, стягнені з фірм і заможних громадян, які користалися прерізними щілинами в існуючих законах і уникали вплачувати в державну скарбницю ту частину свого приходу, яку пропорційно завжди платить середній американець. Лише порівняно незначна сума в цьому новому законодавстві буде взята з додаткових податків на цигарки, телефонічні розмови та квитки на літак.

Ухвалення цього закону було двопартійним ділом, бо 123 демократичні конґресмени у Палаті Репрезентантів голосували за ним. Тому Президент уважає, що звичайно непопулярне міроприємство — збільшення оподаткування у виборчому році, — яким є цей 1982 рік, — восени не пошкодить перед виборцями ні республіканцям, ні демократам, які просто „підтримали хрестоносний хід примусити економіку країни знову йти успішно вперед".

Католики в Нікараґуа протестують проти дискримінації

Масая, Нікараґуа. — Римо-католицькі студенти і вірні вже кілька днів протестують проти дискримінації прокомуністичного уряду сандіністів, які не тільки намагаються створити так звану урядову католицьку „церкву" яка повністю співпрацювала б з урядом і була б йому підпорядкована, але й посилюють антицерковні виступи. Очевидно, проти такої, як кажуть католики, „дикої" тенденції уряду запротестували в першу чергу нікараґуанські єпископи і священики і їх у цьому повністю підтримують вірні.

Закордонні кореспонденти інформують, що дійшло навіть до зударів між проурядовими молодечими групами і організованими католиками, у яких згинуло дві особи, а кількадесять були поранені. Демонстрації і зудари розпочались після того, як проурядові студенти і середньошкільники захопили силою декілька католицьких шкіл і намагалися заводити там свої „порядки". Демонстранти обвинувачують уряд, що його „висланники" турбують також єпископів і священиків. Дійшло було до такожо брутального акту, що прокомуністичні молодики змусили священика роздягнутись до нага на рухливій вулиці, погрожуючи йому пістолею, а потім поробили фотознімки і використали їх у бруковых газетах, щоб нібито доказати „неморальну поведінку" духовних осіб.

Напруження між урядом і консервативною ієрархією Римо-Католицької Церкви в Нікараґуа зростає з кожним днем. Групи так званих „молодих сандіністів" збираються гуртами і нападають не тільки на священиків, але також на католицьких активістів і на католицькі інституції. Уряд обороняється проти закидів тим, що, мовляв, антиурядові елементи зумисно шукають зударів з поліцією і стріляють до членів молодечої сандіністичної ораганізації. Католики знову ж кажуть, що чомусь досі не було жадного випадку вбивства від тих „стрілів" і називають урядові закиди звичайною видумкою. Деякі проурядові кола навіть дійшли до такого абсурду, що, мовляв, за демонстраціями „стоїть американська розвідча служба й інші закордонні сили". Інші урядові речники обвинувачують за це Католицьку Церкву і самого Папу Івана Павла II, який у справі сепарації Церкви написав був недавно пастирсього листа, на відчитання якого в церквах уряд довго не хотів погодитися.

У світі

ДОСІ ПРИНАЙМНІ ЧОТИРИ ОСОБИ ЗАГИНУЛИ, а декілька були поранені в Бомбеї, Індія, під час розрухів, які розпочались з протестної демонстрації групи поліціянтів незадоволених умовами праці, а потім поширились на інші суспільні групи. Для втихомирення демонстрантів офіційні чинники мусіли покликати відділи війська, особливо тоді коли демонстрації перетворились у звичайний вандалізм. Речники федерального уряду у Ню Делі заявили, що уряд мусів вжити військову силу, щоб не допустити до поширення заворушень на інші міста і провінції. Прем'єр-міністер Індіра Ґанді погрозила страйкуючим поліціянтам звільнення з праці і покаранням за доконані ними злочини, якщо вони не повернуться до праці на протязі 24-ох годин.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА НЕУСПІШНІСТЬ ОФЕНЗИВИ іранської армії проти Іраку і великі втрати в людях та матеріялі, війна між Іраном і Іраком триває далі. Речники іракського уряду в Баґдаді заявили, що їхнє летунство сильно пошкодило іранські нафтові інсталяції на острові Карґ, а також завдало великих ударів іранським військовим частинам, які все ще знаходяться на іракській території. Іракське радіо при тому повідомило, що головне командування армії звернуло увагу летунам, які брали участь у рейді, щоб вони оминали чужі нафтові інсталяції, бо Ірак не бажає собі жадного непорозуміння з іншими країнами.

ІНФОРМАЦІЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ЖУРНАЛІ „Рідерс Дайджест" про те, що болгарські і совєтські аґенти були замішані у виконанні атентату на Папу Івана Павла II, що його, як відомо доконав турецький терорист Мегмет Алі Аджа в травні 1981 року, викликала сильну реакцію совєтських чинників, які назвали цю інформацію „абсурдною" і „образливою". Статтю на цю тему у згаданому журналі написала спеціялістка від терористичних актів, Клер Стерлінґ, яка перевела у цій справі довші студії і персонально зустрічалась з багатьма особами, які досліджували злочин.

ІЗРАЇЛЬ ПРИЙНЯВ ПЛЯН ЕВАКУАЦІЇ ПВО З БЕЙРУТУ

Єрусалим, Ізраїль. — Ізраїльський кабінет, на своєму засіданні в четвер, 19-го серпня ц.р., одобрив американський плян евакуації бійців Палестинської Визвольної Організації, опрацьований американським висланником на Близький Схід Филипом Габібом і узгіднений з трьома іншими сторонами: Ізраїлем, ПВО і ливанським урядом.

У Вашінґтоні, заступник пресового секретаря Білого Дому Леррі Спікс заявив, що після схвалення пляну в Єрусалимі, ливанські чинники повідомили президента Роналда Реґена про потребу висилки частин американської морської піхоти, які разом з такими же частинами Франції й Італії, наглядатимуть за процесом евакуації, яка, як кажуть поінформовані особи, малаб розпочатися вже в кінці цього тижня.

Президент Реґен, перед своїм відлетом на відпочинок до Каліфорнії, куди він і Перша Лейді поїхали через Арізону, щоб там взяти участь в похоронах вітчима Ненсі, поінформував лідерів обидвох палат Конґресу про своє рішення вислати 800 американських вояків до Ливану і зарядив, як головнокомандуючий американською армією, щоб вже заздалегідь приготовані частини зайняли свої позиції у визначеному місці. Ізраїль вимагає, щоб з Бейруту і Ливану взагалі вийшли всі частини ПВО, допоміжний персонал, командування і керівники тієї організації, бо в противному випадку ізраїльські частини дістануть наказ втрутитися в процес евакуації, якщо не будуть сповнені узгіднені вимоги. Секретар ізраїльського кабінету Дан Мерідор при тому заявив, що Ізраїль настоюватиме на своїй попередній вимозі, щоб ПВО перед початком евакуації повернула ізраїльського пілота, захопленого в полон в початкових днях воєнного конфлікту, а також вояка, якого бійці ПВО захопили минулої середи, що ПВО зробило.

Ливанський міністер закордонних справ Фад Батрос заявив, що ціла машинерія евакуації вже почала працювати, щоб допомогти палестинцям і сирійцям безпечно вийти з Бейруту. Як відомо, у західній частині міста знаходиться 7,100 бійців ПВО і приблизно 8,500 бійців Сирії, які боролися разом з повстанцями Ясіра Арафата. Палестинці поділені на вісім груп і кожна група поїде до іншої арабської країни. Сирійці спочатку перейдуть до головних сирійських частин в долину Бекаа, виходу з Ливану яких Ізраїль також домагається.

Політичні спостерігачі кажуть, що цілий світ з нетерпиливістю і запертим віддихом очікує початку евакуації ПВО і взагалі розв'язки конфлікту в Ливані, хоч державні мужі свідомі того, що без основної розв'язки палестинської проблеми, не буде миру на Близькому Сході.

В Америці

ОБИДВІ ПАЛАТИ КОНҐРЕСУ В СЕРЕДУ, 18-ГО серпня, ухвалили зменшити бюджет на 13,3 більйона долярів. Це перший крок до збалянсування бюджету і перемога економічної політики Реґена. Реґен, як відомо, хоче зменшити бюджет на 130 більйонів долярів в наступних трьох роках. Ухвалене зменшення буде переведене коштом зменшень „вирівнювання пенсії" для емеритованих федеральних працівників, якщо вони мають менше, як 62 роки віку; за рахунок деякого зрізання в програмі купонів на харчі, переважно пильнуючи, щоб тут не розпаношувалися зловживання як досі, і за рахунок зменшення різних сільськогосподарських програм тощо.

БІРЖА В НЮ ЙОРКУ ПЕРЕЖИЛА В СЕРЕДУ, 18-ГО серпня, справжній „історичний день", бо кількість цінних паперів у денному обороті перевищила всі сподівання й передбачування найоптимістичніших експертів. Ця кількість була майже 133 мільйони шерів, що змінили власників. До цього нечуваного обміну — продаж і купівля акцій — значно причинилися звичайно консервативні члени біржі — пенсійні фонди та забезпеченеві компанії, які цей раз також пірнули з головою в купування й продавання цінних паперів. Неймовірно успішна під оглядом кількости цінних паперів ця середа йшла слідом за не менш успішним на біржі вівторком, коли кількість шерів була дещо менша, зате збільшення цін на акції Дов Джонс були осягли рекордової в історії біржі височини — 38,81 пункта. Аналісти біржових операцій, щоправда, не хочуть „дати кредит" за цей оптимізм біржі щодо майбутньої американської економіки виступові президента Роналда Реґена перед народом на телебаченні увечорі, в понеділок, 16-го серпня. Вони, натомість стараються пов'язати блискучі дні на біржі з іменем впливового економіста Генрі Кауфмана.

ВІДОМОСТІ З КАПІТОЛЮ ПРО СТАТЕВУ експлуатацію деякими конґресменами з гомосексуальними нахилами пажів у Конґресі, молодих середньошкільників, які виконують тут протягом літа різні дрібні праці, виявилися в більшості безпідставними. До такого висновку прийшов голова конґресової комісії Билл Александер, демократ з Аркенсо. Він сказав, що ці „закиди були несправедливі" і що ці учні можуть далі працювати тут, але вони потребуватимуть більшого нагляду старших над їхнім перебуванням у Вашінґтоні. Доходження в цій справі припинив також Департамент справедливости, як непотрібні. Всіх таких пажів у столиці є сотня: 70 пажів є в Палаті Репрезентантів і 30 у Сенаті. Лише Комісія етики Палати на чолі з Джозефом А.Каліфано, мол., далі вестим дослідження, щоб виявити, чи дійсно члени Конґресу неморально поводилися по відношенні до цих неповнолітніх.

ОБЛИЧЧЯ КРАЇНИ, НАЙБІЛЬШЕ Ж — славнозвісний „американський спосіб життя" у З'єднаних Стейтах Америки — змінюватиметься все більше й більше тому, що сюди напливають велетенські маси все нових і нових імігрантів, тоді, коли народжуваність корінних американців постійно зменшується. Тепер, наприклад, на кожну жінку-американку припадає тільки по двоє дітей, і це відношення зменшується вже десятки років і буде зменшуватися. Крайовий річний приріст населення містить у собі 30-50 відсотків завдяки леґальним і нелеґальним жінкам-іміґранткам. А ці нові люди приносять в Америку інші звичаї від тих, що домінували тут. Наприклад, в одному 1980 році до ЗСА прибуло понад 800,000 чужинців. Інші роки мали лише трішки меншу кількість. В останньому році Уряд заарештував понад 950,000 нелеґальних чужинців, що їх тепер всіх, мабуть, амнестують і дозволять тут поселитися. Понад [illegible] СССР в останніх тільки роках, а [illegible] Гаїті прибуло сюди також не менше.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to: "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J

Статті дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти й скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертаються тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ місячно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City N.J 07303

Державний Інтерес й Ідеологія

У Вашінґтоні й Пекіні водночас проголошено комунікат про полагодження конфлікту, який настав між ЗСА і суходільним Китаєм (Китайською Народною Республікою) з приводу рішення Америки доставити національному китайському урядові на Тайвані, наймодерніші військові джети-бомбардувальники. Клявзуля, що можна користуватися тими літаками виключно для оборонних цілей, не задовольняла пекінських володарів.

Хоча між Пекіном і Тайпей дещо покращали взаємини, проте все ще між комуністичними приятелями суходільного Китаю й вільними китайцями, які, програвши громадянську війну втекли на Формозу (пізніше Тайван) у 1949 році, леліючи — як усі політичні еміґранти, — думку, що провалиться комуністичний режим і вони повернуться до своєї батьківщини, , привернувши там демократичний лад, — між тими двома відламами китайського народу нема взаємного довір'я, чи пак, виразніше кажучи все ще існує глибоке взаємне недовір'я. Пекінські володарі ніби-вживали і вживають заходів для замирення з володарями на Тайвані, пропонуючи їм в заміну за визнання комуністичного режиму на суходільному Китаї широку автономію із збереженням тамошнього демократичного ладу. Але те взаємне недовір'я не дозволяє на замирення між двома відламами китайського народу, надто довго розмежованими ненавистю, що її створила громадянська війна між ними, та інший спосіб життя, який вріс уже в традицію. Одне, що лучить ці два відлами кругло 1,2 мільйони китайців, це визнання принципу „одного Китаю", „одного китайського народу".

Історичні відвідини колишнього президента Ричарда Ніксона у Пекіні з проголошенням 28-го лютого 1972 року „Шанґайської декляраціі" стали наріжним каменем американсько-китайських взаємин. Тодішній державний секретар Генрі Кісінджер, який у найбільшому засекреченні приготовив ті відвідини, описав подробиці підготовчої акції і самі відвідини, але також не виявив, до чого Ніксон і Кісінджер з одного боку і Мао Зедонґ та Чжоу Ен-Лай (вже обидва померли) договорилися поза офіційним текстом Шангайської декляраціі. І тепер маємо тільки текст договорення, яке пішло більше по лінії вимог Пекіну, аніж Тайвані. Треба здогадуватися, що обидві сторони рішили закінчити конфлікт й американський Уряд рішився піти назустріч пекінським володарям, маючи на увазі куди ширшу плятформу, ані ж питання зброї для Тайвані. Цією ширшою плятформою є спільний фронт проти Совєтського Союзу.

Уже тоді, тому поверх 10 років, було ясно, що Ніксон рішив прийняти запрошення від Мао Зедонґа, передане йому через одного швайцарського журналіста, — коли Крайова рада безпеки, маючи інформації від усіх власних амбасад та чужинецьких джерел, прийшла до переконання, що між Пекіном і Москвою уже не може прийти замирення на протиамериканській базі. І коли згодом виявилося, що американська дипломатія довела до порозуміння між ворогуючими комуністичним Китаєм та Японією, то логічно міжнародні політичні аналітики заговорили про створення Ніксоном „осі Вашінґтон-Пекін-Токіо". Немає найменшого сумніву, що коли Москва, при всій своїй аґресивній імперіялістичній політиці не хоче третьої світової війни, то це діється тому, що вона боїться війни на два фронти: проти Заходу включно з Америкою і проти Китаю з Японією.

Читаємо в коментарях американської преси, що праві консервативні кола в Америці дуже невдоволені поступками Реґена у користь Пекіну й некористь Тайвані. Величезна більшість американців, як і всіх вільних людей у широкому світі, симпатизує радше з вільними китайцями на Тайвані, як комуністичним режимом у Пекіні. Але тут яскраво видно політичну аксіому: державний інтерес стоїть вище ідеології, державний інтерес не рахується з ідеологічними симпатіями-антипатіями. Славетний британський прем'єр Ллойд Джордж з Першої світової війни, він же знаменитий публіцист, заявив, що „і з канібалами можна торгувати, коли це корисно державі". А тут не йдеться про торгування, — тут ідеться про ту смертельну загрозу, яку однаково як для Китаю, так для Америки становить совєтський аґресивний імперіялізм. Генрі Кіссінджер, задивлений у концепцію австрійського державного мужа з віденської конференції у 1815 році про „рівновагу сил", як базу для зберігання миру, старався „зрівноважувати" американські зв'язки з Китаєм примирливим детантом з СССР. Роналд Реґен із своїми державними секретарями — спершу з Гейґом, тепер Шулцом — взяв різкий курс проти Москви. Тому його поступки Пекінові у справі достав зброї для Тайвану — це логічний крок. Скріплювання фронту проти Совєтського Союзу — це примат, вищий над ідеологічні симпатії.

ЛІДЕР ІТАЛІЙСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ БЕТТІНО Краксі, партія якого змусила уряд прем'єр-міністра Джіованні Спадоліні до резиґнації, вже схильні підтримувати його у творенні нового уряду, якщо Спадоліні погодиться прийняти їхні вимоги щодо формування уряду. Вони в першу чергу бажають уповноваження від парляменту, щоб прем'єр мав право сам добирати собі міністрів до свого кабінету, [illegible] перед тим цих кандидатів узгіднювати з [illegible] партій і обидвома головами парляменту. Сам Спадоліні не зайняв ще становища до останньої пропозиції лідера Соціялістичної партії.

Роман Рахманний

ЖИТТЯ З „ПЕРЦЕМ" ТА НЕ З УКРАЇНСЬКИМ СЕРЦЕМ

Підсовєтські бувальці кажуть: Якщо хтось пошився у совєтські гумористи, то, мабуть, і сам Бог хотів покарати його.

І справді. Для людини з іскрою письменницького таланту немає нічого страшнішого, як фабрикувати сміх крізь затиснені зуби. Адже навколо тебе великодержавна влада останні жили вимотує з твого рідного народу, а ти, брате гумористе, мусиш публічно реготатися, неначе блазень з опери „Паліяччі"... Навколишня русифікаційна атмосфера українську дітвору від колиски перетворює в совєторосійських робітників... Тюрми й концтабори Росії по самі дроти заповнені українським людом, а ти, офіційний гумористе, виконуєш директиву: — Танцюй словесного гопака, хахол! Своїх і чужих читачів сміховинками переконуй про те, що, мовляв, в Україні „жити стало краще, жити стало веселіш..."

Ще від насильного приєднання України до Совєтського Союзу 1922 року в під'яремній Україні щирого сміху не чути. Авжеж, у 1933 році навіть українське почуття гумору поховали у збірній могилі разом з мільйонами голодом заморених українців та українок. Не стало людей, які б уміли радіти життям і щиро сміятися.

Один із самовидців

Усе це добре відоме головному редакторові журналу „Перець", офіційному гумористові совєтської України. Все це він бачив і, мабуть, у душі переболів за своїх 70 років життя.

І наїзд банд Муравйова, що в Україну „з далекої півночі на багнетах" принесли совєторосійську владу. І гнаних у Сибір українських робітників, селян та інтеліґентів. І голодних, в ім'я втримання тієї влади, ліквідованих українських хліборобів. Та й бачив він нескорених борців ОУН і вояків УПА, що обороняли свій народ саме від тієї „північної влади".

Саме на сторінках журналу „Перець" ця влада проводила кампанію проти українського визвольного руху ще тоді, коли „серйозна" офіційна преса УССР промовчувала навіть назву УПА. Федір Маківчук, в юності,проявивши іскру таланту, попав у категорію трудової інтеліґенції, що її Сталін назвав „інженерами душ". У кампанії за підтримку совєторосійської окупації України він займає одне з видних місць, зокрема в журналі „Перець", принаймні з 1946 року. Тепер його „союзники" (себто: спів'язні) в тому колективному ярмі поздоровляють його з 70-річчям.

Ну що ж, можна б і з цього боку докинути слівце привітання. Адже у совєторосійській дійсності для українця це також „досяг", коли він досягне похилого віку, бо московська влада не вкоротила йому життя передчасно так, як мільйонам людей українського роду. Але, що доброго можна сказати про те ще одне українське життя з „Перцем" та не з українським серцем? Воно — тільки ще один зайвий доказ російського вміння ламати українські душі: авторів і читачів.

Марксобрехтівська традиція

Пашквільні нападки „Перця" на членів ОУН і вояків УПА та вихватки його редакторів супроти українських патріотів у вільному світі відомі багатьом нашим читачам. Дехто з них напевно пригадає собі також пашквіль Ф. Маківчука на редакторів „Свободи" і „Гомону України" у зв'язку з тим, що вони звітували про намагання українських політичних діячів висунути справу самостійної України на форум Об'єднаних Націй. Тоді, 1975 року, Маківчук офіційно реготався, пишучи,що,мовляв,з такого намагання сміються кури „в США, Канаді й Західній Німеччині" і... від того сміху гинуть.

Але він не признався, що сюжет і форму своєї нібигуморески він запозичив... в еміґраційного автора. Допитливий читач може перевірити це, бо редакція „Свободи" фототипним способом передрукувала Маківчукове твориво (разом з незугарними рисунками) у своєму часописі від 10-го жовтня 1975 року. А націоналістичний прототип-нарис п. н. „З чого сміються колгоспні кури? появився вперше в „Українському Голосі" ч. 42, Вінніпеґ 1976!

Цей сатиричний нарис згодом надруковано в книжкових виданнях: „На п'ятдесятій паралелі" (Вінніпеґ, 1969) та „Червоний сміх над Києвом" — Париж 1970 — з ілюстраціями роботи Е. Козака.

Мова там про „сміх" українських курей, що, споглядаючи на совєтоукраїнську „республіку без павільйону" (на Міжнародній виставці птахівництва в Києві 1966 року) та на „державу без посольства" (УССР), околіли від болючого реготу.

Та хіба совєтський автор, осінений мудрістю марксоленінської партії мусів позичати розуму в українських націоналістів? — скаже читач. Але нічого дивуватися. Сам Маркс залюбки підписував своїм прізвищем статті Енґельса і, вмістивши їх, як свої, в нюйоркському часописі, отримував тверду валюту — американські доляри.

А вірний послідовник Маркса і дуже шанований у Совєтському Союзі Бертольт Брехт у свою „Тригрошеву оперету" включив вірші французького поета Франсуа Війона з XV століття (в перекладі К. І. Аммера на німецьку мову) та опісля видав ті вірші разом зі своїми у збірці пісень з тієї оперети, як свої. Коли Брехтові доказали привласнення чужих творів, він заявив: „Турбота за плягіятство — це буржуазний пересуд"; мовляв, перецінювання власности.

(Закінчення на стор. 4)

НА КРИЛАХ СПОМИНІВ

„Колектор"

Колишній „діпіст", або як хочете, скиталець, а тепер статечний пенсіонер і мурований кандидат до „Вознесіння", друг Онисько, мелянхолійно згадує свої перші,непевні кроки на цій вільній землі... Абрагама, Лінкольна, розуміється.

Мереживо споминів плететься-снується, повертаючись далеко в минуле, до Рідного Краю, аж до юнацьких років нашого друга, коли то раз, на ярмарку, циганка виворожила йому з долоні, що він все своє життя мандруватиме і ніде довго місця не загріє...

Уявіть собі, що так воно і сталося! Ледве наш друг причалив до цієї вільної землі, він зразу почав „муфуватися". А ви хіба знаєте, як американці говорять: „Один раз змінити мешкання, означає стільки само, що три рази погоріти"! А чому, з якої речі, друг Онисько „змуфував був останнім разом, ви почуєте детальніше:

По довгих хожденнях та вичікуваннях, пощастило йому одержати кватиру в міських будинках, або так званих „проджектах", що височіють над „Східньою Рікою". Як людина сімейна, з тут уже придбаним потомством, дістав чотири гарні кімнати, з світлом, газом, отопленням та всіми шиканами.

— Ну, — сказав дружині друг Онисько, — тут, нарешті, можна буде зажити і трохи відсапнути після всіх наших скитань.

Ще він цього не сказав, як його викликали до мешканевого уряду, до якогось важливого супер-супера, що курив грубе цигаро і тримав ноги на бюрку. Достойник приглянувся уважно другові і сказав:

— Слухайте, містер, — сказав, — ви мені виглядаєте на порядочну людину, а такої нам якраз і треба. Чи ви погодились би збирати чинш у будинку, в якому живете? Бачите, з тим збиранням у нас вічний клопіт: на протязі останнього місяця трьох наших „колекторів" позбирали від мешканців гроші і втекли чорт-зна куди. А з ваших очей я читаю, що ви нам такого збитка не зробите. Якщо погодитесь на мою пропозицію, дістанете свою провізію і мешкання задармо.

— Окей! — поміркував друг Онисько, — радий, а то й гордий, з цього, що таке високе начальство наділяє його своїм довір'ям. Прийшов початок місяця і наш друг, вже в рядовому харак-

(Закінчення на стор. 4)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про фізичну вправність

Чи ви спостерігали хто саме в останніх роках найбільше плекає фізичну вправність? Погляньте на тих, що раннім ранком біжать вулицями міст, на тих, що перебувають довгі години на тенісових кортах, на тих, що мчаться з вітром в перегони на найважчих лещатарських з'їздах. Здебільшого — це дорослі люди — старші чи молодші. Часами побачите ще трохи таких із вищих середніх шкіл, але молодшого юнацького віку між ними майже немає. Зокрема мало бачимо їх у щоденних бігах і маршах, які для великої кількости дорослих стали тепер немов релігійним обрядом.

Внаслідок алярмуючих статистичних даних лікарів, які просто струснули сумлінням мешканців змеханізованого сьогоднішнього світу, — широкою хвилею охопила старше покоління гарячка плекати фізичну вправність.

До того долучився звичайний людський страх перед смертю, що може прийти неспівмірно скоро внаслідок браку фізичного руху.

Ми почали боятися за наше життя і дослівно вибігли на вулицю, спортові майдани, тенісові корти. Ми неподівано повернулися до вживання власних ніг, як здорового та вигідного засобу комунікації, залишаючи невідлучне авто на дальші віддалі. Хто мав нагоду цього літа обсервувати вулиці Ню Йорку та всіх елеґантних жінок у тенісівках на ногах, а мужчин з тенісовими ракетами, мусить підтвердити, що в останніх роках зайшла велика зміна у відношенні до фізичної заправи.

Але, хіба ж це не дивне, що з цілою увагою до поправи нашого фізичного стану, ми далі легковажимо потребу фізичної заправи серед дітвори та молоді. Ми далі „возимо" їх автами, перестерігаємо, щоб не втомлювалися і рідко,крім шкільної руханки,вимагаємо від них маршів, бігів та всіх інших так легких можливостей фізичного руху. І наші теперішні діти часто кволі, незвичні до ходу, скоро вимагають відпочинку, а кожна навіть невелика відстань, що її треба пройти — це справжнє зусилля.

Такі думки насувались нам знову тепер, коли ми приглядаємося пластунам зібраним на Ювілейній Пластовій Зустрічі. Частенько доводиться бачити сивоголового сеніора, який маршує більше справно, як кільканадцятилітній юнак. Ми бачили втомлені личка дівчат після одного переходу таборовими площами, ми прислухувались до нарікань, що „нами ґонять".

Як це можливе? Чи вони мають менше сили та витривалости, як їхні батьки? А може ми занедбали цю справу? Отож чи не слід нам дещо закинути старання про своє здоров'я,а звернути увагу на фізичну тугість тих, що завтра мають „завоювати світ"?

О-КА

Богдан Остап'юк

„СЕКРЕТАР"!...

(Перше „визволення" большевиками Тернополя у 1920 році)

Після трагічного епілогу українських збройних сил, большевики швидким темпом прорвали польський фронт на Східній Україні і, перейшовши ріку Збруч, зайняли 27-го липня 1920 року Тернопіль і 16 південносхідніх повітів Галичини. В той час командував армією ген. Тугачевський, а кіннотою Будьонний. Населення нашого міста, знаючи про страшні злочини большевиків в Україні, зокрема горезвісної Че-ка, холодно зустріло нових хазяїв. Автор цих рядків (йому тоді 13-ий минало...), пригадує собі як вулицею Дороша йшли „красноармійці" різно зодягнені, а то й обідрані, в лахмітті, але зате з новісінькою зброєю (автомати з круглими маґазинками), що її купили большевики за царські скарби в Англії і Франції. Йшли вони у напрямі ріки Серету, де на Петриківській цегольні польське військо 12 днів стримувало їхній наступ.

Здобувши місто, почали большевики наводити свої нові порядки. В Тернополі організовано тимчасовий, вищий орган законодавчої та виконавчої влади: Галицький Революційний Комітет (Галревком), [1] , який складався з 18-ти відділів: закордонних справ, внутрішніх справ (Че-ка), військовий, фінансовий, земельний, юстиції, харчовий, народної освіти та інші. Головою Галревкому призначено Володимира Затонського, а його заступником Михайла Барана, сина дрібного службовця із Скали Подільської. Большевики почали видавати різні „декрети"... Перший декрет з 1-го серпня встановляв „радянську" владу в Галичині, яку передано в руки міських та сільських революційних комітетів — ревкомів. Були скасовані усі політичні і громадські організації. Цей декрет проголошував націоналізацію усіх фабрик, банків, промислових підприємств, конфіскацію поміщицької землі, врожаю, сільсько-господарського реманенту. Другий декрет відокремлював Церкву від держави і школи. Все майно церковних та релігійних товариств переходило на власність народу...

В одній з кімнат маґістрату влаштовано клюб молоді, щось на взір комсомолу, куди сходилися молоді українські, польські та жидівські студенти, учні вищих клясів гімназії, щоб прочитати часописи, заграти в шахи тощо. Але на ділі, клюб влаштовано на те, щоб большевицькі політичні аґітатори — мали змогу виголошувати промови про... комуністичний рай на землі. Відділ внутрішніх справ (Че-ка) також почав свою роботу... Переводжено ревізії, арешти, шукали за петлюрівцями. Арештували о. каноніка Володимира Громницького, пароха Тернополя, директора „Народної Торгівлі" Турина та інших визначних громадян, але,на інтервенцію місцевих „пролетарів", їх звільнено.

У місті зорганізовано вуличні комітети (Вулкоми), завданням яких було перевести облік житлової площі кожного домовласника. Встановлено норму, за якою призначалося дві особи на кімнату, злишні кімнати мали бути приділені багатодітним сім'ям. На початку серпня, на вулиці Дороша в домі міщанки Теклі Фарміґи, відбувся мітинґ, на якому вибрано цей же Вулкомітет у такому складі: голова, грабар Йосьо з окописька (прізвище призабув) — голова, робітник Скочиліс — містоголова, коминяр Гусаковський — секретар. Одначе, ніхто з них не вмів читати, ані писати по-українському. Автора цих рядків який із-за звичайної дитячої цікавости, був присутній на цьому збіговищу, чи пак мітинґу, на внесення Гусаковського, вибрано помічником секретаря. Не зважаючи на моє „соцпоходження" (син куркуля), вибрано „помсекретаря" одноголосно... Вже другого дня вранці збудив мене голова Вулкому Йосьо і ми почали списувати число кімнат кожного домовласника.

Але не довго господарили большевики в Тернополі та інших містах Галичини, хоч успіли загнатись аж під Варшаву. Сталося „чудо над Вислою", про яке поляки завжди так бундючно згадують. На ділі, завдяки допомозі з'єднань кінноти Петлюри (Армії УНР), вдалося полякам стримати дальший наступ большевиків та змусити їх до відвороту. Дня 19-го вересня 1920 року зайняла Тернопіль польська піхотна дивізія Янушайтіса при значній допомозі кінноти УНР. Так закінчилося 50-денне панування большевицької „Галицької Республіки". Ще кілька років після цього прозивали автора цих рядків сусідні хлопці, ровесники, вигукуючи за ним на вулиці Дороша: Секретар! Секретар! Секретар!...

1) Український календар 1970 року, виданий Українським Суспільно-Культурним Товариством у Варшаві. Стаття: „50-річчя Галицької Республіки" ст. 113—115.

Олена Мовчан

УКРАЇНА — СЬОГОДНІ

(З нотаток туристки)

III

Але коли, виїхавши з Мадярщини, ми опинилися в прикордонному містечку Чопі на Закарпатті, там нам сказали, що тепер жадних магнетофонів в Україну не можна везти. Як ми пізніше довідалися, правдоподібна причина цього та, що дисиденти та інші незадоволені совєтським режимом люди „ухитрилися" відповідно використовувати магнетофони.

Після тяганини і різного роду контролі, на протязі довгої дороги, раптом ми почули коротке, але неприємне і різке слово — „нєт"! Але ж що зробити з магнетофоном? Брати його зі собою і возитися, як дурень з писаною торбою, не можна. Тому нам наказали залишити магнетофони (а крім мене; були ще й інші туристи, яким так само заборонили везти подарунки — не тільки магнетофони — в Україну) в тамошнім містечку Чопі.

Але коли ми прибули до Львова, совєтські урядовці нам сказали, що аби не тягати з собою магнетофонів, нам можна їх відправити з Чопу до Америки. Відлучившись від групи і втративши цілий день для цієї непотрібної поїздки, я повернулася назад до Чопу з тим, щоб почути від совєтського бюрократа знову „нєт": мовляв совєтський бюрократ у Львові брехав, коли сказав, що з Чопу можна вислати магнетофон в ЗСА...

Чому росіяни не люблять УПА

Між тим, їдучи зі Львова до Чопу, я нав'язала балачку з одним чоловіком років 70-72. почувши, що я розмовляю українською мовою, він сказав, що хоча він також розмовляє українською мовою, проте українців не любить. „Чому?" — запитала я. „А тому, — відповів він, — хоч я з походження сибіряк, проте від 1944 року перебуваю на території Західньої України. Тоді в ті роки оперувала тут УПА (Українська Повстанська Армія), яка, не раз, нападаючи на наші війська, тим самим завдавала нам чимало клопоту"... „Сибіряк" при тому додав, що він твердо вірить в те, що вони, комуністи, колись завоюють цілий світ....

Хотіла запитати його, до якої біди, якщо він не любить українців, сидить тут далі та їсть український хліб і сало? Та роздумалася, бо хто-зна, що це він за птиця? Може він спеціяльно „підсунений" до мене аби мати претекст „пришити" мені „антирадянську пропаґанду", і на цій підставі, як це вже було з іншими туристами, негайно вислати мене назад до Америки...

Тут я вважала за потрібне навести оту балачку з ворогом українського народу як ще один доказ того, що всупереч дискусіям деяких „скептиків", УПА в ті часи не тільки існувала, але й завдавала дошкульних ударів ненависному окупантові.

Тернопіль — нове місто

Але треба бути об'єктивним і справедливим — не все в Україні виглядає аж так похмуро і погано, як це може багатьом здаватися тут, на поселенні. От, хоч би, взяти до уваги місто Тернопіль. Той хто пам'ятає його з-передвоєнних часів, тепер напевно не впізнав би його. Та це ж цілком нове місто! Правда, свою обнову Тернопіль повинен завдячувати тому, що під час війни, коли кількакратно через нього прокочувався фронт, місто зазнало дуже великих пошкоджень. Довелося, отже побудувати багато зовсім нових дільниць. Та як би там не було, але сьогодні місто, як таке,виглядає гарно і привабливо. Крім багатьох інших нових більших і менших споруд, побудовано також оперний театр. Недалеко театру споруджено пам'ятник Т. Шевченкові. Подібно до пам'ятника в Вінніпеґу, цей також відображає нашого великого Кобзаря і Пророка в сидячій позі.

І ось, ми у Києві!

І ось ми — знову в Києві!
Тут теж за ці роки багато було дечого поперебудовано, позмінювано, відновлено. Передусім, в порівнянні із Львовом, столиця виглядає значно чистіше. Хрещатик — головна маґістраль Києва — знову засяяв у всій своїй архітектурній та природній красі (маю на увазі багатство розкішної зелені, на яку так багаті не тільки околиці міста, але навіть центральна частина).

Нарешті, на Бабиному Ярі бачимо камінний пам'ятник, на якому українською мовою вирізьблено слова, що тут, під час війни „німецько-фашистськими загарбниками було забито 100,000 людей" — без зазначення національної приналежности тих людей.

В одній з околиць нашої столиці маємо змогу оглянути недавно побудований пам'ятник Лесі Українки: висока постать елеґантної жінки з гордо-проникливим поглядом в далечінь.

Зовсім інакше тепер виглядають Золоті Ворота. Із занедбаної та оброслої бур'яном руїни, якою ще так недавно була ця одна з найважливіших святинь стародавнього Києва, тепер Золоті Ворота „майже" такі самі, якими вони були тисячу років тому. Кажуть, що як би в цьому році не припадала 1500 річниця з дня заснування Києва, то на місці Золотих Воріт і далі стояла б занедбана і обросла бур'яном руїна...

За останній час список об'єктів, що їх київські інтуристи зобов'язані показувати закордонним відвідувачам Києва, доповнив ще один,на їхню думку, дуже важливий об'єкт, а саме: пам'ятник „героям вітчизняної війни", що його було відкрито в одній з околиць міста,і для відкриття якого минулого року прибув з Москви „сам" теперішній цар російсько-большевицької імперії — Леонід Ільїч Брежнєв.

Була субота перед Трійцею і ми вирішили завітати до Володимирського собору в Києві. Було повно людей, переважно старшого віку. Прислухавшись до мови в якій правилася Служба Божа,в мене склалося враження, що то була старо-слов'янська мова. У Києві ще рідше тепер можна почути українську мову ніж то було 14 років тому. В готелі, де ми перебували, хоч кельнери говорили до нас українською мовою і хоч багато з них ходило у вишитих українських сорочках, проте між собою вони „чесали" по-російськи...

(Закінчення на стор. 4)

Справа мапи мов у Канаді

Як відомо з пресових повідомлень, комишинер офіційних мов Канади М.Ялден погодився з початком червня ц.р. виправити яскраві недоліки першого видання т.зв. мапи мов світу та перевидати її на протязі найближчих кількох місяців. Це сталося в наслідок довготривалого та інтенсивного натиску на нього з боку деяких українських громадських організацій та поодиноких громадян, протестів до членів федерального уряду, а зокрема завдяки інтервенції поважної кількости федеральних послів.

Після майже цілорічної акції в цій справі настав час об'єктивної оцінки цілої кампанії, яка виявила як позитивні, так і негативні сторінки нашої спільноти.

Виходимо з заложення, що позначення на мапі мов світу, виданої для користування в канадських школах, бібліотеках та організаціях, цілого терену сьогоднішнього СССР, як країни, де панує виключно російська мова, було поважним ударом для української справи взагалі, та для становища українців в Канаді зокрема. Ця мапа створювала враження, що українська та інші східньоевропейські мови або зовсім не існують, або є якимись діялектами панівної російської мови, що одномовність цілого населення теперішнього СССР є офіційно санкціонована конституційними законами, та що Канада визнає такии стан не лише дійсним, але й законно леґальним. Така пропаґанда російського шовінізму в Канаді коштом всіх нас, як платників податків, була образою для всіх, кому дорога справа української мови, та повинна була викликати однозгідну та широко закроєну реакцію цілої організованої спільноти.

Крім цього, видання та розповсюджування цієї мапи в числі 400,000 примірників по цілій Канаді, до всіх шкіл, бібліотек, багатьох організацій та установ, було шкодою для всіх канадців, без уваги на їх походження, а зокрема для молодої ґенерації, яка мала б засвоювати собі зовсім помилкове поняття про національний склад та мовну і культурну окремішність різних народів, які шляхом різних історичних подій були насильно включені в склад сьогоднішнього СССР.

Оцінюючи реакцію організованої української канадської спільноти на цей виразний виклик комишинера офіційних мов разом з його ‚експертами" та дорадниками з різних провінційних міністерств освіти, можна прийти до висновку, що іспиту зрілости, зокрема в політичному розумінні цього слова, наша спільнота не здала. Зокрема це відноситься до наших центральних громадських проводів, від Централі КУК починаючи та на різних організаціях кінчаючи. На превеликий жаль, сюди належить і велика кількість української професійної інтеліґенції, яка повинна б знати, як і до кого вдатися, де шукати впливи, поперття чи інтервенцію. Її національне сумління чи то притуплене погонею за матеріяльними користями, чи спрямоване на вузько групові інтереси, чи,—як це можна було наявно обсервувати з реакції так званих громадських діячів,—терпить від якогось комплексу меншевартости. Для цих людей авторитет урядової установи, зокрема коли її місце і роля не цілком зрозумілі, перевищує льояльність до своєї спільноти, мовляв, „не нам оспорювати те, що зробив уряд". Були й такі, які просто відмовились щобудь в тій справі зробити,—навіть підписати готового листа, бо це, мовляв, „могло б мені пошкодити."

До іншої категорії можна б зарахувати переважну більшість українців у Канаді, наставлення яких характеризувала відома українська приповідка „моя хата скраю", та які, в найкращому випадку, прийняли до відома поверхову інформацію про появу такої мапи без реакції, мовляв, „нехай хтось тим займається".

Вправді, багато з них прямо не спроможне на якусь суттєву реакцію і для них ціле це питання прямо „понад голову". Це не для них входити в дискусію над правним статусом урядової установи, чи над конституційними засадами; не від них сподіватися знати, до кого та як написати зажалення чи звернутися за підтримкою. Багато з них підтримало б ініціятиву громадського проводу в такій загально зрозумілій справі, але цієї ініціятиви не було тоді, коли, коли конечність її вимагала.

Ініціятиву в організуванні кампанії за перевидання цієї мапи мов світу з конечними поправками і доповненнями перебрала мала горстка людей в Оттаві. В скорому часі стало ясним, що поодинокі звернення до М.Ялдена, поперті навіть найкращою документацією недотягнень чи браків на мапі, його не переконують. Переконаний у правильності своїх поглядів та у важливості своєї позиції як комишинера офіційних мов Канади, М. Ялден не виявив охоти вдаватися в дискусії над суттєвими недотягненнями його видань чи над шкодою, яку такі видання приносять молодим ґенераціям канадців різного походження. Щоб вплинути на його позицію треба було винести цілу справу з рамок особистої переписки на форум канадської преси та зорганізувати інтервенції на політичному рівні, заанґажовуючи до цього федеральних послів різних партій. Ці заходи конечно було поперти переконливою кампанією масового писання листів до М.Ялдена та висилання протестаційних петицій з груповими підписами.

Використовуючи різні особисті та організаційні контакти, акцію масового висилання листів вдалося поширити по цілій Канаді від Монтреалю до Ванкуверу. Дуже допомогли в цьому відношенні ті українські часописи, які не лише помістили вислані їм статті на цю тему, але й самі опублікували власні редакційні коментарі Важливий вплив мали також англомовні статті, поміщені в кількох канадських щоденниках, які приготовили прихильні нам канадські журналісти. Все це стало цінним матеріялом, який був використаний у розмовах і кореспонденції з федеральними послами як доказ що кампанія проти недотягнень і перекручень на мапі мов світу має широку підтримку загалу української спільноти.

Ключовим у підході до парляментаристів був факт, що комишинер офіційних мов Канади Ялден відповідає за свій бюджет та програми діяльности його бюра безпосередньо перед парляментом Канади. Його бюджет схвалює щорічно окрема парляментарна комісія, яка складається з послів та сенаторів всіх партій, а його щорічні звіти з діяльности є пред'явлювані парляментові до прийняття. У протилежності до більшости урядових департаментів та різних установ, які звітують перед парляментом через одного з міністрів федерального уряду, комишинер офіційних мов принаймі номинально, незалежний від уряду в тому розумінні, що одним із його завдань є об'єктивна оцінка переведення в практиці закону про офіційну двомовність у федеральних інституціях.

Зажалення, внесені до поодиноких членів та до предсідника парляментарної комісії для офіційних мов опиралися на принципі, що ця комісія не повинна одобрити звіту діяльности М.Ялдена та повинна розглянути питання його мандату у відношенні до публікації неправильних та образливих для великого числа канадських громадян даних на мапі мов світу. Крім того, особисті звернення з проханням про відповідну інтервенцію були пред'явлені багатьом іншим послам всіх трьох федеральних політичних партій.

Багато з них зареаґувало дуже позитивно, підтримуючи наші зажалення та настоюючи у своїх листах до Ялдена на потребу виправлення та перевидання мапи. На наше прохання посли Рей Гнатишин (Саскачеван) та Вінц Данцер (Британська Колюмбія) подали в парляменті формальну резолюцію, в якій, між іншим, сказано, що „публікація цієї мапи урядом є образою" для „поверх 600,000 канадців українського походження, які вклали свою мову і свої традиції для збагачення культурної мозаїки Канади".

Резолюція закінчується вимогою, щоб комишинер офіційних мов „відтягнув цю образливу мапу негайно та приготовив правильну, яка визнавала б українську мову як одну з світових мов".

Опублікування цієї резолюції 13-го травня в офіційному рекорді парляментарних дебат основно змінило справу в нашу користь , Крім цього, М.Ялден отримав приблизно в тому ж часі безпосередні листи від кільканадцятьох послів всіх трьох політичних партій, у яких вони недвозначно говорили про конечність виправлення недотягнень. Українська спільнота повинна знати прізвища тих послів, незалежно від їхньої партійної приналежности, які активно виступили в обороні української мови і української чести. Ось вони: з Британської Колюмбії Б.Клярк і В.Данцер, з Альберти—Г. Андре, Д.Кілґур, Д.Мазанковський, С.Папроцький, Б. Юрко; з Манітоби—Л.Левицький і В.Дінсдейл; з Саскачевану—Р.Гнатишин; з Онтаріо—Й.Флис, Й.Бослі, К. Робінсон, Л.Францис та В. Бейкер. Від сенату ясну позицію в тій справі зайняли сенатори П.Юзик та С.Гайдаш.

У висліді цього всебічного тиску М.Ялден розіслав ряд листів, в яких він старався запевнити послів про своє позитивне наставлення до мов національних меншостей Канади та про свою готовість виправити та перевидати мапу. В кінці травня він погодився зустрітися з делеґацією національних груп, мови яких були поминені в першому виданні мапи. Така зустріч , при участі представників українців, латвійців, лотишів, естонців і білорусів відбулася 1-го червня і довела до докладного обговорення недоліків мапи мов світу та інших частин т.зв. гри „Експльоре йшенс" та до домовлення про те , які кроки будуть зроблені комишинером та в якому часі з метою направлення кривди, заподіяної українцям та іншим національним групам. Деталі цього договорення вже були подані до відома української спільноти окремим пресовим комунікатом

Довга та настирлива кампанія за направлення кривди, заподіяної українцям та іншим народам, закінчилася успіхом головно завдяки трьом факторам: перше, це вміння змобілізувати для активної підтримки нашої справи чисельну групу парляментаристів, які мають безпосередній надзір над діяльністю і бюджетом М. Ялдена; друге, це об'єднані та координовані виступи проти мапи мов світу разом з представниками інших східньоевропейських народів. які також мають свої впливи та своїх симпатиків; і третє, це позитивний відгук поважної кількости поодиноких українців на пресові заклики та особисті звернення стати в обороні правди і української мови. Про тих, які не відгукнулися, чи то уважаючи, що „моя хата скраю", чи то виправдуючись, що їх обов'язки на це „не позволяють", немає потреби говорити.

Кампанія за виправлення яскравих недоліків цієї мапи мов світу виявила ряд курйозів нашого громадського життя, про які можна б писати окремі статті. Для прикладу, варто згадати, що М.Ялденові були вислані протестаційні листи від щонайменше трьох громадських чи науково-освітніх установ польської спільноти, хоч, як відомо, польська мова була позначена на мапі. В той самий час наші науково-освітні установи чи шкільни комісії мовчали. А де були сотні учителів-українців. які працюють в системі різних провінційних шкільних комісій, коли не було кому звернутися до тих провінційних міністерств, яких "експерти" в справах мов творили дорадчу комісію, яка апробувала видання цієї жахливої русифікаційної мапи мов світу для вжитку в державних школах?

Зчасом ціле це питання акції проти дискримінаційної мапи мов, без сумніву, відійде в забуття. Та це не перша і, мабуть, не остання справа, де потрібно мобілізації наших громадських зусиль, щоб можна було успішно протиставитися свідомим чи підсвідомим намаганням різних людей та інституцій нівечити наші здобутки, ігнорувати наше існування чи утотожнювати нас з „старшим братнім народом". Успішне закінчення цієї акції повинно б стати прикладом, як стійкість у своїх позиціях, ініціятива у розшуку різних нових зв'язків, підготована переконлива арґументація та вкінці знання відповідних урядових інституцій, їх ролі та юридичної залежности, можуть перерішити вислід навіть дуже складної справи в нашу користь.

Микола Світуха.

Дмитро Котко

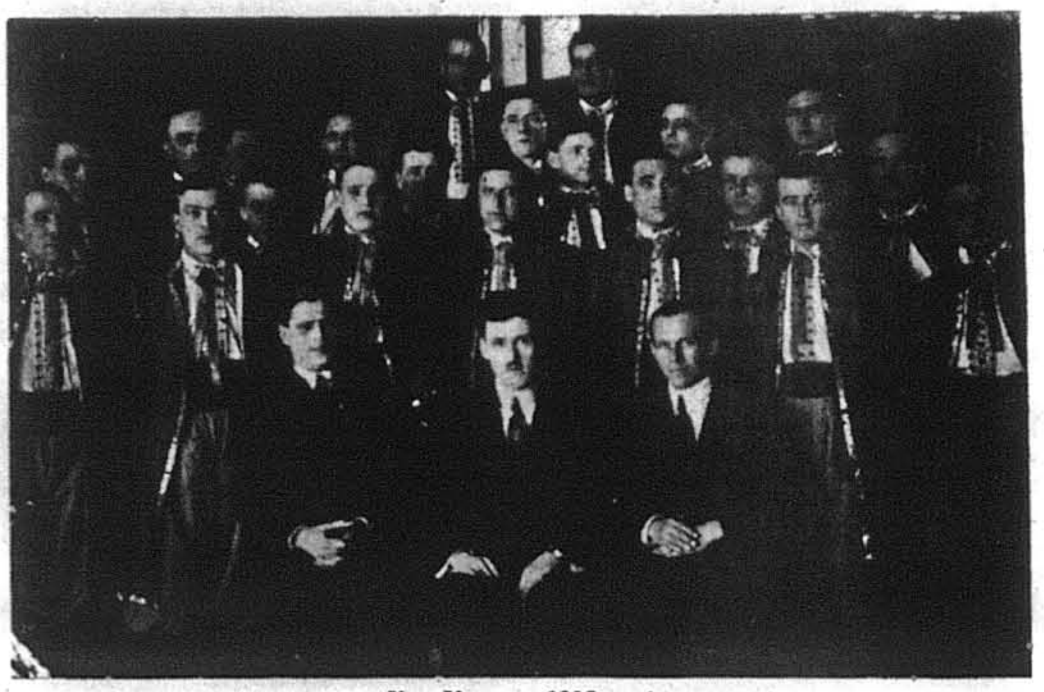
(до 90-річчя народження)

Дмитро Котко народився 17-го січня 1892 року в селі Балки, Мелітопольського повіту, Запорізької области в сім'ї селянина-хлібороба. Вже в колисці попав він під чари величної народної пісні. Завдяки вродженому талантові, незламній волі та невтомній праці, Котко згодом став володарем дум своїх слухачів. Він навчався в Ордонській місіонерській духовній семінарії на Кавказі, у відділі дириґентури. Згодом п'ять років керував учнівським хором під наглядом викладача музики О. Царевського. Відкривши небуденний талант та непересічні здібності у Котка до хорового мистецтва, команда полку вислала його до Москви для підвищення кваліфікацій на дириґентські курси при музичних клясах сестер Гнесіних. У Москві відвідував Котко концерти передових, тогочасних українських та російських хорів (Григорія Давидовського та Олександра Кошиця) і, засвоївши добрі прикмети тих хорів, опісля сам прищеплював їх своїм хорам.

Д.Котко підбирав голоси, які відповідали його вимогам. Згадує про це колишній учасник його хору Ф.Пацюркевич. Загальний масово-хоровий звук був доведений до вершин досконалости, а фундаментом хору були баси, зокрема басиоктавісти. Він умів відтворити звук і силу удару великого дзвону із його вібральністю кінців і переливи менших дзвонів, виражені у „glissando" у жіночому хорі, які звучали неначе справжні срібні дзвіночки. Котко, — згадує Пацюркевич, — кожну пісню навчав окремо кожного хориста і, досягнувши чистого звучання, чистої дикції, щойно тоді зводив цілий хор. У своїй творчій праці він прямував до найкращого відтворення та передання змісту посні. Щоб чітко відтворити емоційну мо.у, багато уваги присвячував фразуванню і дикції, себто слову. У кожну виконувану хором пісню він впроваджував все щось нове, притаманне до даної пісні, без чого опісля даної пісні не можна було собі уявити. Звуками музики зумів передати зміст пісень, і по характеру музики чужинецька публіка їх відчувала і розуміла. Дмитро Котко належав до найвидатніших українських організаторів хорів і дириґентів поруч таких славних імен як М.Лисенко, К.Стеценко, М.Леонтович, П.Демуцький, О.Кошиць, Н.Городовенко, М. Антонович, Г.Верйовка та інші.

В 1920 році зорганізував Котко в таборі Стшалково з полонених воїнів УНР Український наддніпрянський хор. Цей хор виступав з концертами у західній Польщі і Німеччині, де здобував небувалі мистецькі успіхи. В 1923 році одержав хор дозвіл виступати також на українських землях, окупованих Польщею. В той час він зорганізував чоловічий та мішаний хор, який проіснував 7 років. До вибуху Другої світової війни він підготовив кілька хорів. У 1936 році він знов об'їздив з концертами галицькі міста, а осівши у Львові, зорганізував хор учнів Малої Духовної Семінарії. В 1940 році доручено йому зорганізувати новий мішаний хор з осідком у Львові. Цей хор „Трембіта" виїхав з концертами на Кавказ, де його захопила війна. Від того часу до 1956 року не маємо жадних даних про дальшу діяльність Котка і його хору. У 1956 році організував Котко, вже як пенсіонер, хор ветеранів - пенсіонерів, який існував до 1962 року. В 1962 році зорганізував капелю сліпих бандуристів, яка проіснувала до 1976 року. На музичному фестивалі в Києві капеля здобула першу нагороду. В січні 1977 року відзначив Котко зі своїми друзями у Львові 85 років свого життя. Цього року 17-го січня сповнилося йому 90 років життя. Мабуть він і досі проживає у Львові.

• • •

Хор Котка в 1925 році.

В лютому 1925 року загостив хор Котка до Тернополя. У той час помер у Тернополі директор української державної гімназії Юліян Левицький. Відбувся величавий похорон, у якому взяв участь на прохання Учительської Громади, чоловічий хор Котка. Автор цих рядків, тоді учень шостої кляси тернопільської гімназії, добре пригадує собі, як хор повільним, військовим кроком маршував вулицями міста від будинку гімназії (з неї сліду не залишилось, прим. автора) до цвинтаря (коло 3 км.) під час поганої погоди, співаючи „Со святими упокой", „Святий Боже" та інші похоронні пісні. Я ніколи не прогавив нагоди побувати на концертах цього славного хору і його унікального дириґента. З Тернополя виїздив хор до поблизьких сіл з концертами. У селі Черниleві Руському ночував Котко у мого тестя , управителя школи Теодора Бекесевича, якому залишив на пам'ятку знімок, який залучую до цієї статті. У моїй пам'яті збереглися такі пісні як: „Дзвони", „Птичий хор", „Гандзя", що були справжніми шедеврами цього хору.

Діяльність хору Котка в оцінці рецензентів

У 1925 році виступив хор Котка з концертом в Кракові в залі Старого Театру. Першу і третю частину програми виконав чоловічий хор, а другу, середню — мішаний. Дириґент польського академічного хору „Ехо", відомий тоді викладач дириґентури Валік-Валевський так оцінив цей хор: „В історії вашого хору видно, яких страждань мусили зазнати як хористи, так і керівник, щоб досягти так досконалого художнього рівня співу, кожної пісні і тим викликали зворушливо-захоплюючий настрій у слухачів. Дириґент Котко своїм талановитим керуванням привернув суворих критиків нашого міста на свій бік. А це нелегко вдається. Вашому дириґентові не стояли на заваді жодні теорії. Постає питання: кому потрібні ті танцювання та надмірне вимахування руками перед хором, що лише заважають слухачам спокійно сприймати та насолоджуватися красою пісні та її мелодією. Вашому хорові немає рівного в нашому краю. Дириґентська техніка та спосіб ведення хору на сцені, який вживає ваш дириґент, пан Котко, гідний наслідування".

Українська Студентська Громада в Кракові влаштувала прийом свому Українському Наддніпрянському Хорові. На прийнятті перший забрав слово проф. Богдан Лепкий. Він подякував хорові за хороший концерт, сказавши, що цей концерт піднесе авторитет українського студентства Ягайлонського університету. З подякою виступало ще багато студентів.

Варшава також дуже прихильно прийняла виступ хору Котка. Газета „Жеч Посполіта" 25-го квітня 1925 року за підписом проф. Вєнявського писала: „Дмитро Котко запрезентував нам двічі в залі консерваторії свою мужню співацьку дружину, яка складається з надзвичайно сильних, по тембру приємних голосів. Український хор особливо імпонує своїми басовими голосами, а з них один феноменальний бас-профундо із справжньою органною вібрацією і повнотою у прекрасному звучанні найнижчих нот є цілком виїнятковим".

Львівська газета „Рада" з 15-го квітня 1925 року помістила статтю рецензію львівського композитора Станислава Людкевича: „Український хор Дмитра Котка є тепер сенсацією дня, яка викликає величезне зацікавлення як серед українських музичних сфер, так і широких кіл громадянства. До цього часу цей хор здобув собі загальне признання і багато фахових ентузіястичних рецензій. Хор складається з молодих, сильних і дібраних голосів, які вражають загальною ядерністю тембру. Під оглядом ритміки, динаміки і навіть барвистости цей хор є зразково зіспіваним. Ідеальне зіспівання хору особливо відчувається у виконанні характерних народних жанрів, а одночасно з надзвичайно дискретним, ледве помітним жестом дириґента, сильно діють не тільки на слух, але й на зір слухачів."

Про концерти Українського хору відгукнувся також композитор Василь Барвінський, поміщуючи велику статтю в одному з львівських журналів, у котрій „Український хор" назвав „славнозвісним", у виконанні якого „українська пісня чарувала і полонила серця всіх, хто мав нагоду побувати на концертах хору і слухати його неперевершений у виконавській майстерності спів".

Осип Маковей — на концерті у Заліщиках — влаштованому у честь Українського хору, подякував співакам за їхні пісні, які підтримували не раз наш народ в злу годину, висловився так: „Нашу пісню можна порівняти з криницею чистої, як сльоза, води, в якій віддзеркалюється душа нашого народу. Пісня, це наше багатство, про яке ми мусимо добре знати і вивчати, щоб тим розширити горизонти вітчизняної народної культури. Наша пісня повна ніжного почуття, принадного чару, такою, властиво, ми її слухали у вашому виконанні. Тому я почуваюся щасливим, що мав ще сили не лише читати про вас, але й дочекатися вас — і послухати цей незрівнянний спів особисто."

Б. Остап'юк

Україна...

(Продовження зі стор. 2)

Звертало увагу на себе те, що тепер багато жінок в Києві ходить у вишиваних українських блюзках та сукнях. На думку декого з наших київських приятелів, це, що сьогодні там чимало жінок носить одяг, вишитий в українському стилі треба розцінювати не тільки як ознаку приналежности даної особи до української національности, але також і як свого роду німий протест проти посиленої русифікації.

Варто відмітити ще один „феномен". Подібно, як то ми вже спостерігали у Львові та Тернополі, теж саме є і в Києві: знайомі чи навіть родичі дуже неохоче відвідують вас не тільки в готелі, де ви зупинилися, але навіть нерадо проходять поблизу готелю разом з вами. Чому — зрозуміло: сексоти, які завжди крутяться біля готелю, можуть запідозріти ваших відвідувачів у зв'язках з „іностранцами", зацо пізніше їх можуть звільнити з праці чи робити для них якісь інші неприємності. Так само туристам, хоч і дозволено відвідувати своїх родичів чи знайомих в їхніх домах чи мешканнях, проте суворо заборонено залишатися там на цілу ніч. Притому, кожен турист повинен повернутися до своєї кімнати в готелі не пізніше 12-ої години ночі.

Відвідуємо Байкове кладовище

Подібно, як то було у Львові з Личаківським цвинтарем, закортіло нам відвідати також найбільше у Києві Байкове кладовище. І то не тільки тому, що, як то кажуть, хто байдуже ставиться до мертвих, той, як правило, буде байдужим і до живих. Але також тому, що на Байковому кладовищі поховано так багато видатних діячів українського народу, що,будучи в Києві і не віддати їм шани, було б з патріотичного погляду просто не простимо.

Беремо таксі і кажемо водієві: „На Байкове кладовище". Той, видно, будучи росіянином чи україножером, „поправляє" нас і каже „кладбіще". Подумати тільки — в столиці України „старший брат" буде нас „вчити" чи „поправляти", що не треба казати — цвинтар, а московське „кладбіще". А бодай тебе нечистий уже скоро забрав на те твоє „кладбіще", — міркуємо з досадою.

Европейські цвинтарі, а зокрема — Байкове у Києві, — це не стандартні американські „семетері", де або вже тепер ледве чи побачите пам'ятник (мовляв, пам'ятники „заважають" косити траву), або якщо і є такі, то майже всі вони стандартні, одноманітні, нецікаві.

Байкове кладовище — це прегарний парк, по якому не тільки приємно пройтися, але одночасно, читаючи імена людей, які тут спочивають, епітафії на пам'ятниках і т. д. можна також трохи повторити чи пригадати історію. За ці роки цвинтар заповнився багатьма новими його постійними „мешканцями". Крім Михайла Грушевського, Марії Заньковецької, Бориса і Грінченка, Лесі Українки та її матері Олени Пчілки і т. д. поховані тут також Оксана Петрусенко, Остап Вишня, Володимир Сосюра, Павло Тичина і т. д. і т. п. Цікаво (хоч і зрозуміло!), що на сірогранітному пам'ятнику Михайлові Грушевському, крім його імени, нічого іншого не подано (навіть дати народження чи смерти немає).

Подібно, як то було на Личаківському цвинтарі, тут також,то тут то там,вешталися якісь підозрілі типи, які ніби то непомітно для нас незграбно наставляли то одне, то друге вухо в наш бік аби, довідатися, про що ми говоримо.

Нарешті ми побували на могилі Тараса Шевченка в Каневі. І тут за останні півтора-два десятка років помітно значні покращення. Все виглядає чистішим і більш впорядкованим. Або таке: аби, видно, ми, туристи, мали якнайменше часу для контакту з місцевими людьми, 14 років тому нас змушували чекати на пароплав, який мав нас відвезти назад до Києва, не біля могили Шевченка, а десь далі у дуже забрудженому ліску. Тепер ми вже могли спокійно чекати на той пароплав біля могили.

Як нас поінформували, музей на могилі за цей час збагатився деякими новими експонатами і взагалі його значно побільшено.

Варто ще зазначити, що одна з наших туристок Анна Забродська тут, на могилі поета, виголосила до туристів та взагалі присутніх досить гарну і патріотичну промову про Шевченка, яку вона закінчила закликом одного з його віршів — „і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь"...

І ще одне: тут, недалеко могили Великого Кобзаря, бачимо ще одну могилу — могилу одного з місцевих громадян, який на протязі останніх 50-ти років опікувався могилою Тараса (на жаль,не можу пригадати його прізвища).

Загальні висновки

Звичайно, було б несправедливо і смішно твердити, що за понад 60 років московсько-большевицької окупації України нічого там не змінилося — що тільки там самі „негативи" і жадних „позитивів". Бож уже тільки, проїжджаючи потягом автом чи автобусом,можна помітити багато нових індустріяльних споруд та іншого роду будинків для публічного вжитку (шкіл, театрів, медичних установ і т.д.). Хоч порівняно з тим, що ми бачимо тут, в Америці, транспортова проблема в Україні стоїть ще на значно нижчому рівні, проте вона тепер безумовно набагато краща ніж була кілька десятків років тому. Наприклад, колись аби поїхати від села до села або до міста, майже єдиним засобом такого зв'язку був віз, запряжений в коні. Тепер, як нас поінформували (нам бо на села поїхати було заборонено),замість коней служить або автобусне сполучення, або навіть приватні авта, яких з кожним роком побільшується. Одним словом, з дуже відсталої в індустріяльному розумінні, якою була Україна в минулому, тепер вона стає все більш індустріяльною країною, де більшість кількість висококваліфікованих фахівців у всіх ділянках і т. д. Усе це, нібито так — і цього не можна заперечити.

Але тут одночасно,мимохіть,виникає таке питання: якщо Україна тепер у значній мірі є індустріяльною країною, якщо, згідно совєтської пропаганди, все так добре „виконується" і „перевиконується", то чому там і досі існує недостаток навіть найбільш конечних для потреб людини речей, починаючи від жіночих хусток на голову та „жилеток" — бритовок для голення і кінчаючи пральними машинами та магнетофонами?

А тим більше парадоксальним залишається проблема харчування: в той час, коли за дійсно відсталих царських часів Україна продукувала стільки хліба, що її за це називали „шпихліром Европи", тепер, за „райських" большевицьких часів індустріяльна Україна з її десятками тисяч тракторів та комбайнів навіть сама себе не може забезпечити бодай хлібом і тому аби, видно, не допустити до нового голоду, уряд СССР вимушений кожного року купувати мільйони тонн збіжжя у „відсталих" капіталістичних країнах — ЗСА, Аргентині, і т.д. Та ж Китай чи навіть Індія тепер вже стали самовистачальними щодо продукції харчів...

І ще одне: якщо Україна індустріяльно вже, може, підтяглася до рівня багатьох інших країн світу, то це зовсім не значить, що Україна як нація, за період свого примусового перебування в складі СССР може похвалитися будь-якими успіхами. Скорше навпаки: одчайдушний і посилений темп злочинної русифікації довів до того, що навіть в таких містах, як Київ та Львів, на вулицях, все рідше можна почути українську мову, як також і те, що вже не тільки росіяни та інший чужинецький елемент, але навіть місцеві малороси все частіше посилають своїх дітей не до україномовних, а до російськомовних шкіл...

Але ворогові доведеться ще довго чекати аж поки він зміг би святкувати свою остаточну перемогу. Розмовляв я з одним інтелігентним чоловіком. Він сказав, що він переконаний у тому, що якби вже тепер було проголошено самостійну Україну, то не минуло б одного-двох місяців, як в Києві знову була б українська мова — подібно, як то було на протязі кількох місяців після втечі з Києва большевицьких військ під час Другої світової війни, коли населення передбачало відновлення української самостійної держави. (До речі, цей самий приятель сказав мені, що хоч лікарі йому радять зробити операцію, бо в нього на очах катаракта, проте він дуже неохоче на це погодився — „Чому?" — запитала я. — „А тому, — відповів він, — що совєтські лікарі, оперуючи часто в п'яному стані, роблять великі, інколи, фатальні помилки).

Або такий факт. Була я запрошена на обід до однієї української родини. Батько у віці — під сімдесятку, пообвішуваний своєї груди різними орденами, які він дістав під час Другої світової війни, сказав, що він не вірить у відновлення української самостійної держави. Натомість, його молодого віку зять, з яким я окремо розмовляла, не тільки сам є добрим українським патріотом, але також виховав у патріотичному дусі свою дружину — дочку вищезгаданого орденоносця. Подібних випадків — знаю більше.

Тому, в мене склалося таке враження, що в той час, коли старше покоління (звичайно не все) або вже збайдужіло до питання усамостійнення України, або просто зневірилося в таку можливість, молодше покоління, навпаки, більш оптимістично передбачає майбутність нашого народу і не вірить, що Москві будь-коли вдасться знищити наш нарід, як націю. Поживемо — побачимо...

„Колектор..."

(Продовження зі стор. 2)

тері пішов збирати чинш по людях, починаючи з першого поверху, або з партеру, за старим календарем. На першому все пішло гаразд, підіймається ліфтом на другий. Тільки поступив ногою на коридор як на нього накинулись два здоровила африканської раси. Один трахнув урядника по зубах, другий вириває гроші!

— Ой, панове — містери! — проситься наш друг, — та за що ви мене бамбурите! Я ж такий самий мурин, як і ви, тільки ви чорні, а я білий. Хочете грошей — беріть, але мене не мордуйте!

„Колектори", мабуть трохи цим спантеличились, навіть вибачились перед другом Ониськом, але чинш із першого поверху таки забрали собі. З підпухлим оком і посинілим носом, пішов наш друг до мешканевого уряду, рапортуючи, яка тяжка кривда йому сталася.

Супер-супер вислухав його спокійно і,перекладаючи на біорку ноги з лівої на праву, відповів:

— Велл, а я все ж таки радив би вам не падати на дусі і продовжати своє діло. З тим, що ми дамо вам завтра для асисти озброєного поліцая. Хіба при такій охороні ніхто не відважиться атакувати вас. Окей?

— Та, окей — зідхнув друг Онисько.

Справді на другий день з'явився у будинку імпозантної тілобудови „офіцер", в одностою, з величанським револьвером при боці, та й з гумовою палкою.

— Слава ж тобі, Господи! — подумав наш друг... — З таким цербером напевно піде все гладко і муха не сяде!

І справді спершу все йшло гладко і муха не сіла, проте, коли чинш з цілого будинку був сколектований, а гроші запечатані в урядовому конверту, тоді саме браве офіцер добув колосального револьвера, приткнув Ониськові до живота і гукнув:

— А тепер давай гроші, а ні, то смерть твоя!

Після цього „ексиденту" наш друг зразу подякував за службу і „помуфував" знову на нову кватиру, мабуть,для того, щоб сповнилось до кінця пророцтво старокрайової циганки...

Ікер

Життя...

(Продовження зі стор. 2)

І підбрехувачі

Хто слідкує за творивами совєтських „інженерів душ", той знайде там підбрехувачів з тією самою етикою, що — як чванився Ленін — є цілком відмінна від „буржуазної етики". Ось сам Ф. Маківчук з гордістю згадує, що „три останні роки життя... був членом редколегії 'Перця' й найповажнішим його автором" ніхто інший, як Ярослав Галан. Грубість вислову і брак будь-якого естетичного чуття в того пашквілянта були відомі у Львові ще в довоєнні роки.

У такій „робочій атмосфері" не одне людське серце зі щирою іскрою таланту „до краю обідніло", як це висловив на основі свого гіркого досвіду поет Павло Тичина.

Відома також і трагедія Остапа Вишні — щирого українського гумориста. Його спершу приголомшили десятирічним тяжким засланням, а потім загнали в редакцію „Перця" низькопробні пашквілі на борців ОУН і вояків УПА фабрикувати, хоч наділі він тих самостійників шанував: адже він сам, Остап Вишня, за Української Центральної Ради в роках 1917-18 також був українським самостійником.

Як його, так і Маківчукове життя з „Перцем" — це на ділі життя з неукраїнським серцем: на послугах російської імперії, власним і примусовим сміхом заглушувати стогін і опір рідного народу на своїй прадідній землі.

ПОМЕРЛА АННА ЧИЖ З ДОМУ ДИРІВ

Байон, Н.Дж. — У четвер, 19-го серпня 1982 року, тут померла на 73-му році життя бл. п. Анна Чиж з дому Дирів. Панахида буде відправлена у неділю, 22-го серпня, о год. 8-їй вечора, в похоронному заведенні Василя Когута при 86 Захід 14-та вулиця у Байоні; похорон у понеділок, 23-го серпня, о год. 9-їй рано, до церкви Успення ПДМ при 32 Схід 25-та вулиця, а відтак на український католицький цвинтар св. Духа в Гемптонбургу, Н.Й. Покійна залишила в жалобі мужа Дмитра і дочку Гелену з родиною.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН ЗУСТРІВШИСЬ З президентом Нігерії Самуелем К. Досм, обіцяв, що З'єднані Стейти Америки допомагатимуть тій державі вийти з економічної кризи. ЗСА зацікавлені також тим, щоб Нігерія пробувала застосувати у себе демократичну систему правління. Р.Реґен розмовляв з головою Нігерії 90 хвилин в Овальному бюрі у Білому Домі.

АҐЕНТСТВО АССОШІЕЙТЕД ПРЕСС поінформувало, що Велика Британія розбудовує у Порт Стенлі, Фальклянд ські острови, військове летовище. Понад 500 робітників, переважно військовиків й інженерів, працюють над цим проєктом і намагаються продовжити 4,100 футовий пас для приземлення і вилету літаків, ще на принаймні 2,000 футів. Таким чином в майбутньому на цьому летовищі зможуть приземлюватись і вилітати британські військові літаки типу Фантом, які охоронятимуть простір південного Атлантику.

ПОЛЬСЬКЕ ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО ПАП повідомило, що перед варшавським судом стане вісім осіб, які нібито були замішані у вбивстві поліцаяна. Крім того прокуратура вимагатиме для вісімки ще додаткового покарання від суду за створення ними підпільної терористичної організації, завданням якої мали бути вбивства урядових і високопартійних осіб. Серед цієї вісімки є також римо-католицький священик Сильвестер Жих, у парафії якого поліцая мала ніби знайти зброю цієї підпільної організації.

ЦІЛИЙ РЯД КИТАЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ на високих становищах мусять приготовитись до відходу з публічного життя, щоб зробити місця для численних молодших кадрів, протеґованих Денг Шіяопінгом, заступником першого секретаря китайської Комуністичної партії. Ця реформа передання влади в молодші руки повинна бути затверджена партійним конґресом, який розпічне свої наради 1-го вересня ц.р. у Пекіні.

У ЗВ'ЯЗКУ З МОЖЛИВОЮ НЕДАЛЕКОЮ ВЖЕ евакуацією бійців Палестинської Визвольної Організації із західньої частини Бейруту до різних арабських країн, в Йорданії, наприклад, де більшу половину населення становлять палестинці, є різні почування щодо приїзду до тієї країни 1,500 бійців Ясіра Арафата, прийняти яких погодився йорданський уряд і король Гуссейн. Думки це тому поділені, що Йорданія сама колись була тереном дії ПВО і з цього приводу мала чимало клопотів не тільки зі сторони ПВО, але також Ізраїля. З одної сторони в Йорданії є самозрозумілі симпатії до тієї організації і ідей, за які вона бореться, а з другої, страх перед повторенням раніших непорозумінь між ПВО і урядом. Очевидно, симпатії до ПВО значно зросли в Йорданії від часу ізраїльської інтервенції в Ливані.

РОЗКЛАД ТЕНІСОВИХ ЗМАГАНЬ НА СОЮЗІВЦІ

Тенісова ланка УСЦАК, що її очолює інж. Роман Ракочий, ст., узгіднила з Управою Союзівки дати цьогорічних тенісових змагань на цій оселі УНСоюзу, як слідує:

3, 4, 5 і 6-го вересня — УСЦАК — крайові
18 і 19-го вересня — УНС 16 і 8
9 і 10-го жовтня — КЛК

● ВІДІЙШЛИ ● ВІД НАС ●

ПАВЛИНА БОНІШ, член УНС Відд. 183-го ім. Івана Мазепи в Дітройті, Міч., померла 15-го квітня 1982 року на 63-му році життя. Нар. в 1919 році. Членом УНС стала в 1967 році. Залишила в смутку мужа Юліяна; синів Льва і Роберта і брата Августа Федаша. Похорон відбувся 19-го квітня 1982 року на цвинтарі Вудмор в Дітройті, Міч.

Вічна Їй Пам'ять!
Петро Залуга, секр.

ЛЕОНАРД ВЛОЧУК, член УНС Відд. 32 ім. Олега Ольжича в Філядельфії, Па., помер 5-го квітня 1982 року на 61-му році життя. Нар. 1921 року в Катовицях, Польща. Членом УНС став 1973 року. Залишив у смутку дружину Марію, і дітей: Едмунда, Марію, Александра, Ненсі і Марицу. Похорон відбувся на цвинтарі Св. Марії на Факс Чейсі у Філядельфії, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.

АННА КАЛИСТА, член УНС Відд. 168-го ім. св. Василія в Перт Амбою, Н.Дж., померла 16-го квітня 1982 року на 85-му році життя. Нар. 1896 року в Україні. Членом УНС стала в 1929 році. Залишила в смутку синів Казимира і Гаррі, та дочку Стеллу. Похорон відбувся 19-го квітня 1982 року на Українському цвинтарі в Говллови, Ню Джерзі.

Вічна Їй Пам'ять!
Іван Бабин, секр.

ЙОСИФ БЕЙКЕР, член УНС Відд. 218-го Т-ва „Соколи" в Кемпбелл, Огайо, помер 20-го травня 1982 року на 67-му році життя. Нар. 24-го березня 1915 року в Шенанго, Па. Членом УНС став у 1962 році. Залишив у смутку дружину Марію. Похорон відбувся 24-го травня 1982 року на цвинтарі св. Івана в Кемпбелл, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.

ВАСИЛЬ ГУК, член УНС Відд. 288-го ім. св. Димитрія в Бетлегемі, Па., помер 25-го травня 1982 року на 95-му році життя. Нар. 1887 року в Заньовці, Україна. Членом УНС став в 1925 році. Залишив в смутку сина Вілліяма, дочку Гелен, 3-ох внуків і 5-ох правнуків. Похорон відбувся 28-го травня 1982 року на „Голі Сейвіор Семетері" в Бетлегемі, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.

ОЛЕСЯ ТОРРЕНС, член УНС Відд. 115-го ім. Тараса Шевченка в Кантоні, Огайо, померла 16-го травня 1982 року на 54-му році життя. Нар. 2-го жовтня 1927 року в Кларксбургу, В.Ва. Членом УНС стала в 1971 році. Залишила в смутку мужа Бернанда, синів: Бернанда мол., Самуеля і Рендала; дочок Мелоді Блют і Мішел Росс. Похорон відбувся 18-го травня 1982 року на цвинтарі „Сансет Гілле Меморі Гарденс" в Н.Кантон, Огайо.

Вічна Їй Пам'ять!
Петро Бабич, секр.

ПАСЯ ЗАПОТІЧНА, член УНС Відд. 168-го ім. св. Василія в Перт Амбою, Н.Дж., померла 6-го червня 1982 року на 85-му році життя. Нар. 16-го лютого 1896 року в Україні. Членом УНС стала в 1934 р. Залишила в смутку двох синів і дві дочки. Похорон відбувся 9-го червня 1982 року на Українському цвинтарі у Вудбридж, Ню Джерзі.

Вічна Їй Пам'ять!
Іван Бабин, секр.

● РОЗШУКИ ●

ОЛЯ ГАЙДУК-ЛІСОВА пошукує своїх сестрінок **Марію Швець Меденьську** і **Олю Швець** по чоловікові не знаю, обі живуть у Ньюарку, Ню Джерзі, рівнож пошукую свого вуйка **Василя Шереметy**, який проживав у Дітройті, Миш. Прошу, якщо хтось знає про них, або вони самі, писати на адресу:

OLGA LISOWYJ
9204 — 93 Ave.
Edmonton, Alberta
Canada, T6C-1T9